CARTEA DE PE NOPTIERĂ

Această carte a apărut cu sprijinul oferit de TRADUKI, o rețea pentru literatură din care fac parte Ministerul Afacerilor Europene și Internaționale din Austria, Ministerul de Externe german, Consiliul pentru Arte Pro Helvetia din Elveția, KulturKontakt Austria, Institutul Goethe, Agenția Slovenă pentru Carte JAK și Fundația S. Fischer.

traduki

Jenny Erpenbeck, scriitoare și regizoare germană, s-a născut în Berlinul de Est în 1967. A studiat doi ani științele teatrului la Universitatea Humboldt, apoi regia de operă la Academia de Muzică „Hanns Eisler" din Berlin. Din 1998, ca regizoare liber-profesionistă, a colaborat cu diverse teatre din Germania și Austria, punând în scenă, printre altele, *Orfeu* de Monteverdi (la Aachen), *Acis și Galateea* de Händel (la Opera de Stat din Berlin) și *Zaide* de Mozart (la Nürnberg/Erlangen). Și-a regizat propria piesă de teatru, *Katzen haben sieben Leben* (2000), la teatrul din Graz. Și-a făcut debutul literar în 1999 cu povestirea *Geschichte vom alten Kind*. Au urmat *Tand* (2001), *Wörterbuch* (2004), *Heimsuchung* (2008), *Dinge, die verschwinden* (2009). A obținut numeroase premii, printre care Heimito von Doderer-Literaturpreis (2008) și Solothurner Literaturpreis (2008). Cărțile lui Jenny Erpenbeck au fost traduse până acum în paisprezece limbi.

Traducătorul, Andrei Anastasescu, a absolvit Facultatea de Limbi și Literaturi Străine a Universității din București (secția germană-neerlandeză). A fost colaborator al postului Radio România Internațional (departamentul german) și redactor de carte la Editura Humanitas. În prezent lucrează la Centrul de Carte Germană din București. A tradus cărți de Ulrich Plenzdorf și Walter Benjamin din germană și P. F. Thomése, Arthur Japin și Karel G. van Loon din neerlandeză.

Jenny Erpenbeck

Pădurea Klarei

Traducere din germană și note de
ANDREI ANASTASESCU

HUMANITAS
BUCUREȘTI

Colecție inițiată de Ioana Pârvulescu

Redactor coordonator al colecției: Mona Antohi
Coperta: Angela Rotaru
Tehnoredactor: Manuela Măxineanu
Corector: Cristina Jelescu
DTP: Florina Vasiliu, Dan Dulgheru

Tipărit la R.A. „Monitorul Oficial"

Pentru realizarea acestei traduceri, traducătorul a beneficiat de o bursă și de un stagiu de lucru la Literarisches Colloquium Berlin, finanțate de Fundația Robert Bosch.

Jenny Erpenbeck
Heimsuchung
Originally published in Germany under the title *Heimsuchung* by Eichborn Verlag.
© Eichborn AG, Frankfurt am Main, 2008
All rights reserved.

© of the translation: S. Fischer Foundation by order of TRADUKI

© HUMANITAS, 2010, pentru prezenta versiune românească

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
ERPENBECK, JENNY
Pădurea Klarei/ Jenny Erpenbeck; trad.: Andrei Anastasescu. – București: Humanitas, 2010
ISBN 978-973-50-2768-1

I. Anastasescu, Andrei (trad.)

821.112.2-31=135.1

EDITURA HUMANITAS
Piața Presei Libere 1, 013701 București, România
tel. 021/408 83 50, fax 021/408 83 51
www.humanitas.ro

Comenzi Carte prin poștă: tel./fax 021/311 23 30
C.P.C.E. – C.P. 14, București
e-mail: cpp@humanitas.ro
www.libhumanitas.ro

Pentru Doris Kaplan

*De vreme ce ziua-i lungă și lumea-i străveche, pot sta pe același loc mulți oameni, unul după altul.**

Marie în *Woyzeck* de Georg Büchner

… făgădui-veți-mi,
O, voi, păduri ale tinereții, acuma,
*Când revin acasă, liniștea sfântă din nou?***

Friedrich Hölderlin

Când e gata casa, vine moartea.

Proverb arab

---

* Georg Büchner, „Woyzeck", în *Pagini alese*, trad. de Laura Dragomirescu, EPLU, București, 1967, p. 137.

** Friedrich Hölderlin, „Patria", în *Imnuri și ode*, trad. de Șt. Aug. Doinaș și Virgil Nemoianu, Minerva, București, 1977, p. 122 [traducere modificată].

Prolog

Acum aproape douăzeci și patru de mii de ani, gheața a înaintat până la masivul stâncos, din care, între timp, nu se mai vede decât un colnic în pantă lină ridicându-se deasupra casei. Formidabila presiune exercitată de gheață a frânt și a zdrobit tulpinile înțepenite ale stejarilor, arinilor și pinilor, a spart, a sfărâmat, a măcinat părți din masivul stâncos, a izgonit în regiuni mai sudice leul, ghepardul, tigrul cu dinți de sabie. Gheața nu s-a ridicat peste masivul stâncos. Apoi, încetul cu încetul, s-a făcut liniște, iar gheața și-a început lucrarea ei – somnul. Milenii de-a rândul, n-a făcut decât să-și întindă ori să-și dilate cu câțiva centimetri uriașul corp rece, șlefuind și rotunjind încetul cu încetul masivul stâncos pe care-l acoperea. În anii, deceniile, secolele mai calde, suprafața blocului de gheață s-a topit puțin, s-a transformat în apă și, în locurile unde nisipul aflat dedesubt era gata să cedeze, această apă s-a strecurat sub corpul greu al uriașului. Astfel, acolo unde o cută a terenului îi stânjenea înaintarea, gheața devenită lichidă curgea sub sine însăși, făcea cale-ntoarsă și cobora din nou panta. În anii mai reci, gheața se mulțumea să existe, să zacă pur și simplu. Iar în crevasele pe care, în anii mai calzi, topindu-se, le săpase în sol, și-a îndesat din răsputeri gheața de-a lungul anilor, deceniilor, secolelor mai reci, pentru a le închide la loc.

Când, cu aproximativ optsprezece mii de ani în urmă, au început să se topească mai întâi limbile gheţarului, apoi – în timp ce pământul se încălzea puţin câte puţin – toate mădularele sale aflate mai la sud, el n-a lăsat decât puţine dovezi în adâncul crevaselor: insule de gheaţă, gheaţă orfană; mai târziu, s-a vorbit de gheaţă moartă.

Desprinsă de corpul căruia-i aparţinuse cândva, închisă în aceste crevase, gheaţa s-a topit mult mai târziu, cu vreo treisprezece mii de ani înaintea erei creştine s-a transformat din nou în apă, s-a prelins în sol, s-a evaporat în aer şi a coborât din nou sub formă de ploaie, a început să circule, în stare fluidă, între cer şi pământ. În locurile în care n-a putut pătrunde, pentru că solul era deja saturat, s-a strâns deasupra argilei albastre şi a început să crească, a tăiat cu oglinda ei pământul întunecat, pentru a redeveni vizibilă abia în crevasă, formând un lac limpede. Nisipul înmagazinat pe margini, pe care apa însăşi îl răzuise de pe stâncă pe vremea când era îngheţată, a alunecat acum, ici şi colo, în acest lac, depunându-se pe fundul lui, şi astfel s-au format în multe locuri munţi subacvatici, în timp ce, în alte părţi, lacul a păstrat adâncimea iniţială a crevasei. Lacul avea să-şi întindă o vreme spre cer, în mijlocul dealurilor din marca de Brandenburg, oglinda netedă, între stejarii, arinii şi pinii ce creşteau din nou, apoi, mult mai târziu, când existau deja oameni, aceştia aveau să-i dea şi un nume: Märkisches Meer, dar într-o zi va dispărea, căci, asemenea oricărui lac, nu va fi fost nici el decât ceva trecător*

---

* Lit. aprox. „Marea Mărcii [Brandenburg]“ (*germ.*): e vorba de Scharmützelsee, lac situat în landul federal Brandenburg, între Berlin şi Frankfurt pe Oder.

și, ca orice formă concavă, această crevasă n-a existat decât pentru a fi îngropată cândva. Și în Sahara a existat apă. Abia în epoca modernă s-a produs acolo fenomenul cunoscut sub numele științific de „deșertificare" – prefacere în deșert, pustiire.

Grădinarul

De unde vine? În sat, nimeni nu știe. Poate că e acolo dintotdeauna. Primăvara îi ajută pe țărani la altoirea pomilor fructiferi, de Sânziene oculează puieți în ochi dormind sau, la a doua pornire a sevei, în ochi crescând, copulează crengile pomilor de altoit sau le aplică pe trunchi, în funcție de grosimea portaltoiului, pregătește amestecul necesar de rășină, ceară și terebentină, apoi leagă rana cu hârtie sau rafie. În sat toată lumea știe că pomii altoiți de el prezintă, în cursul creșterii lor ulterioare, cele mai regulate coroane. Vara e tocmit de țărani să cosească iarba și să ridice căpițele de fân. I se cere sfatul și la drenarea solului negru al parcelelor de pe malul lacului, se pricepe să împletească smocuri din cetinile de molid și să le planteze la adâncimea potrivită în găurile săpate în sol pentru scurgerea apei. Îi ajută pe săteni la reparatul plugurilor și al grapelor, iarna sparge lemne împreună cu ei și taie trunchiurile cu ferăstrăul. Nu posedă nici terenuri, nici parcele cu păduri, locuiește singur într-o cabană de vânătoare părăsită de la liziera pădurii, locuiește dintotdeauna acolo, toată lumea din sat îl cunoaște și cu toate astea oamenii, tineri și bătrâni, îi spun doar Grădinarul, ca și cum n-ar avea alt nume.

Țăranul înstărit
și cele patru fete ale sale

O fată, când se mărită, n-are voie să-și coasă singură rochia de mireasă. Rochia nu poate fi confecționată nici în casa miresei. Ea trebuie lucrată în altă parte și, când e cusută, nu trebuie să se rupă nici un ac. Stofa destinată rochiei nu trebuie ruptă, ci tăiată cu foarfecele. Dacă se greșește la croit, nu mai poate fi folosită aceeași bucată de stofă, ci trebuie cumpărată altă fâșie din același material. Mireasa n-are voie să primească în dar de la mire pantofii de nuntă, ci trebuie să și-i cumpere singură, din pfenigii pe care i-a strâns înainte, vreme îndelungată. Nunta nu trebuie ținută pe arșiță – în luna lui cuptor sau gustar –, dar nici în aprilie, când vremea se schimbă de la o zi la alta; data la care e anunțată căsătoria va fi hotărâtă în așa fel încât să nu cadă în Săptămâna Patimilor, iar în noaptea nunții trebuie să fie lună plină sau, cel puțin, în creștere; cel mai nimerit răstimp pentru nuntă e luna mai. Cu câteva săptămâni înaintea căsătoriei, anunțul de nuntă e publicat și afișat. Prietenele miresei împletesc ghirlande de flori pentru a împodobi avizierul. Dacă mireasa e iubită în sat, vor fi trei sau mai multe ghirlande. Cu o săptămână înaintea nunții, se taie animalele și se fac

prăjiturile, dar mireasa nu trebuie cu nici un chip să vadă focul pâlpâind în cuptor. În ajunul nunții, după-amiaza, vin tropăind copiii din sat, azvârlă cu vase sub bolta porții ca să le spargă – dar nu cu vase de sticlă – și primesc prăjituri de la soacra-mică. În aceeași seară, adulții aduc darurile, spun poezii și iau parte la ospăț. În ajunul nunții, luminile nu trebuie să pâlpâie, altfel aduc ghinion. Mireasa mătură de dimineață cioburile de sub bolta porții și le aruncă într-o groapă săpată de mire. După aceea prietenele miresei o gătesc de nuntă, poartă cunună de mirt și văl. Când ies mirii din casă, îi întâmpină două fete cu o ghirlandă de flori în mâini, așază jos ghirlanda, mirii trec peste ea. Apoi toată lumea pornește spre biserică. Caii poartă două panglici pe partea exterioară a căpăstrului, una roșie pentru dragoste, una verde pentru speranță. De bice sunt prinse panglici asemănătoare. Trăsura mirilor e împodobită cu o creangă de cimișir, uneori și de ienupăr. Ea vine la sfârșit de tot, în urma trăsurilor cu nuntași, nu trebuie să se oprească din mers și nici să se întoarcă. Alaiul de nuntași va evita, pe cât posibil, să treacă prin fața cimitirului. Cât durează drumul, mirii n-au voie să se uite împrejur. Poate să plouă în timpul drumului, dar dacă ninge e semn rău. „Câți fulgi de zăpadă, / Atâta necaz și obadă.“ De asemenea, mireasa trebuie să aibă grijă să nu-i cadă batista în fața altarului, altfel vor curge lacrimi în căsnicie. La întoarcere, trăsura mirilor trece în fața celorlalte și trebuie să meargă repede, altfel căsnicia va merge înapoi, ca racii. Când trec pragul casei nupțiale, mirii trebuie să calce pe fier: pe un topor sau pe